

DOMÈNEC RIBOT I MARTÍN; JORDI MASCARELLA I ROVIRA (editors)

Josep Ribot i Calpe. Llegendes del Ripollès (1926)

Centre d'Estudis Comarcals del Ripollès. Ripoll, novembre 2008.
185 pàgines

Heus ací que podem comptar ja amb un llibre que, en certa manera, ens devíem. Així cal considerar-ho perquè el seu autor, Josep Ribot i Calpe (Barcelona, 1888-1974) fou un dibuixant molt vinculat a la nostra comarca, on durant prop de cinquanta anys desenvolupà una important tasca com a documentalista gràfic i pintor de temàtica científica, naturalista, paisatgística i etnogràfica. Cap al 1915 començà a recollir esporàdicament textos del llegendari popular, alhora que iniciava una fructífera cooperació amb Tomàs Raguer i els folkloristes que el secundaven, fundadors de l'aleshores anomenat Museu Folkloric de Ripoll. Amb ells participà en l'anada al pla d'Anyella (juliol de 1923), que seria la base per projectar un diorama dedicat a l'estada dels pastors a muntanya. Aportà també molta de la seva producció a les publicacions ripolleses del moment, sobretot a través de les impremtes Maideu i Bonet. La desimboltura del traç i la precisió de les línies el feien ser especialment apte per copsar els detalls sobre el terreny i furnir il·lustracions en una època en què a Ripoll no hi havia encara introduït el fotogravat.

El treball que donaria lloc al que ara ens ocupa (un quadern de 194 pàgines, que conté 40 relats i 30 il·lustracions), el presentà a la primera convocatòria (1924) del concurs del Llegendari Popular Català. En proclamar-se els premis (1926), obtingué el més ben dotat econòmicament. Ribot deixà clar que, a contracor, li calgué cenyir-se a les bases establertes. Les llegendes es troben agrupades en cinc parts i segueixen en general la mateixa estructura i disposició: un títol, un relat (en ocasions més d'un, referits però al mateix tema), les indicacions de qui fa la narració i, a vegades, unes notes addicionals que remeten a la informació bibliogràfica. La procedència i l'estament dels interlocutors és divers i l'edat va des de l'adolescència a la vellesa. El seu caràcter afable i conversador era idoni per guanyar-se la confiança dels informants. El mètode que va seguir es basava en fonts recollides de viva veu per ell mateix (en general, passatges molt breus que procurava transcriure directament tal com els havia sentit), i impreses, servint-se de la bibliografia local disponible.

Els dibuixos, la majoria dels quals foren creats expressament a la tinta i aiguada per il·lustrar aquesta monografia, palesen la pulcritud i la tècnica que el caracteritzaven. Bona mostra la tenim en la coberta, un guaix del 1917 que representa el cavaller Arnau muntat en un corser negre, amb la idealització de l'entorn i del castell de Mataplana. Ressalta així mateix el reproduït a l'entrada del llibre, realitzat amb tinta i llapis sobre paper. Data del 1915 i porta el peu *Mort del comte l'Arnau al fons de l'avenc de Sant Ou*. La composició de l'escena, el dinamisme del traçat àgil i segur i l'ús del color, fa que ens l'afiguem més com una imatge pròpia d'una història il·luminada actual que no pas com una làmina concebuda fa gairebé una centúria.

Convé deixar constància que la transcripció del manuscrit l'havia feta l'any 2004 l'historiador i crític d'art Domènec Ribot i Martín (nét de Josep Ribot), en el marc de l'Inventari del Patrimoni Etnològic de Catalunya (IPEC) —programa del Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana—, comesa que fou tutelada pel Museu Etnogràfic de Ripoll.

L'aparició del volum ha estat possible gràcies al decidit mecenatge de l'empresa ripollesa Elèctrica Vaquer, S A, juntament amb l'habitual patrocini de la Diputació de Girona. Tant el text com les corresponents il·lustracions provenen de l'arxiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, que cediren al monestir de Montserrat els hereus de Rafael Patxot i Jubert. Hem d'agrair particularment al P. Josep Massot i Muntaner, director de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, la gentilesa d'haver pogut disposar dels originals.

Van tenir cura de l'edició Domènec Ribot i el ripollès Jordi Mascarella i Rovira, filòleg i professor de la Universitat de Girona. És recomanable parlar tant al documentat i aclaridor pròleg de J. Mascarella com a la detallada presentació escrita per D. Ribot. L'índex d'autors i la bibliografia citada, els d'informants, de personatges i d'indrets geogràfics que apareixen en els textos i el de les il·lustracions, ajuden a perfer un treball esplèndid i enriquidor que feia anys esperava l'ocasió de veure la llum.

Per últim, des de l'assumida funció de coordinador editorial, em plauria significar la inestimable col·laboració que, com tantes vegades, em prestaren Antoni Pujals i Jordi Mascarella en la complexa labor del control i la revisió generals. També és de justícia destacar l'excel·lent disseny i maquetació d'Anna Sanz i, és clar, l'acurada feina duta a terme per la impremta Bonet, amb la qual, segons apuntàvem més amunt, l'artista Josep Ribot travà una llarga i fecunda relació professional i d'amistat.

Florenci Crivillé i Estragués